

Solvens II
Status, videre prosess og
konsekvenser for norske selskap

Seminar
Den Norske Aktuarforening
26. november 2009

Agenda

- Proses og tidsplan i EU
- Kredittilsynets rolle i prosessen
- Nærmere om kartleggingen av Solvens II-direktivet
- CEIOPS' konsultasjonsdokumenter
- Forberedelser til Solvens II
- Noen aktuelle temaer og utfordringer

Prosess og tidsplan i EU

Bestemmelsene fastsettes på tre nivåer

Nivå 1:

- Rammedirektivet erstatter samtlige tidligere forsikringsdirektiver

Nivå 2:

- Gjennomføringstiltakene ("implementing measures") skal nedfelles som eget direktiv og/eller forordning med utfyllende bestemmelser til rammedirektivet

Nivå 3:

- Utfyllende tilsynsmessige retningslinjer vedtas av CEIOPS (EIOPA), og vil i mange tilfeller bli bindende tekniske standarder for selskap/tilsynsmyndigheter

Prosess og tidsplan i EU (forts.)

Tidsplanen for gjennomføring av Solvens II

Nivå 1:

- 22. april 2009:
"Solvens II"-direktivet vedtas
- November/desember 2009:
Den endelige versjonen av "Solvens II"-direktivet publiseres i "Official Journal"

Norsk oversettelse av rammedirektivet??

Prosess og tidsplan i EU (forts.)

Nivå 2:

- 10. november 2009:

De to første settene med CEIOPS' endelige forslag til gjennomføringstiltak blir publisert

- 2. november 2009:

Det tredje og siste settet med CEIOPS' forslag til gjennomføringstiltak legges ut med høringsfrist 11. desember 2009

- Oktober 2009 – november 2010:

"Solvens II"-gruppen under Kommisjonen (EIOPC) utarbeider utkast til gjennomføringstiltak (kombinasjon av direktiv og kommisjonsforordning)

Prosess og tidsplan i EU (forts.)

Nivå 2 (forts.):

- August – november 2010:

Den siste runden med konsekvensberegninger (QIS5) blir gjennomført. QIS5 skal forutsetningsvis være en kalibreringsøvelse

- April 2011:

CEIOPS publiserer rapporten om QIS5

- Oktober 2011:

Gjennomføringstiltakene (kombinasjon av direktiv og kommisjonsforordning) vedtas

Prosess og tidsplan i EU (forts.)

Nivå 3:

- November 2009 – november 2010 (?):

CEIOPS utarbeider forslag til ”supplerende retningslinjer” relatert til gjennomføringstiltakene.

Dette kan i praksis bli bindende tekniske standarder (som følge av opprettelsen av den overnasjonale tilsynsmyndigheten EIOPA).

- Desember 2011:

Endelig frist for CEIOPS (EIOPA) hva angår fremleggelse av supplerende retningslinjer.

”Kjørereglene” for prosessen på nivå 3 kan bli vesentlig endret som følge av opprettelsen av EIOPA.

Kort om EIOPA

Fra EU Kommisjonens pressemelding 23.09.2009:

The current financial crisis has highlighted weaknesses in the EU's supervisory framework, which remains fragmented along national lines despite the creation of a European single market more than a decade ago and the importance of pan-European institutions.

Today's legislative proposals address those weaknesses both at the macro- and micro-prudential supervision levels by creating:

A European Systemic Risk Board (ESRB) to monitor and assess risks to the stability of the financial system as a whole ("macro-prudential supervision"). The ESRB will provide early warning of systemic risks that may be building up and, where necessary, recommendations for action to deal with these risks.

Kort om EIOPA

A **European System of Financial Supervisors (ESFS)** for the supervision of individual financial institutions (“micro-prudential supervision”) ... created by the transformation of existing Committees for the banking securities and insurance and occupational pensions sectors. There will be a European Banking Authority (EBA), a **European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA)**, and a European Securities and Markets Authority (ESMA).

The new Authorities will take over all of the functions of those committees, and in addition have certain extra competences, including:

Developing **proposals for technical standards**, respecting better regulation principles. ...

Contributing to ensuring **consistent application of technical Community rules** (including through peer reviews). ...

Prosess og tidsplan i EU (forts.)

”The final countdown”:

- 31. oktober 2012:

Solvens II regelverket skal være gjennomført i nasjonal lovgivning. (Kommisjonsforordningen vil være gjeldende regelverk fra den dag den iverksettes – skal ikke gjennomføres i nasjonal lovgivning på samme måte som direktivene).

Forventet ikrafttredelse av kravene vedrørende tekniske avsetninger, SCR, MCR osv. er 1. januar 2013 (regnskapsår 2013).

Kommisjonens juridiske ekspertise har skapt noe uklarhet rundt dette spørsmålet, men ...

Kredittilsynets rolle i prosessen

Arbeidet i CEIOPS

Arbeidsgruppene i CEIOPS:

- Financial Requirements Expert Group
- Internal Models Expert Group
- Internal Governance, Supervisory Review and Reporting Expert Group (pilar 2 og 3)
- Insurance Groups Supervision Committee (gruppespørsmål)

- Alle gruppene er delt inn i undergrupper
- Kredittilsynet deltar i alle gruppene og en del av undergruppene

Kredittilsynets rolle i prosessen

Arbeidet i CEIOPS (forts.)

Kredittilsynet har engasjert seg i bl.a. følgende spørsmål:

- Risikomargin (ansvarlig for konsultasjonsdokumentet)
- Risikofri rente (spesielt hva angår metode for fastsettelse av lange renter når det ikke er tilgjengelige markedsrenter)
- Beregning av beste estimat i skadeforsikring gjennom deltakelse i samarbeidsgruppe med Groupe Consultatif
- Bidrar også til arbeidet med tekniske avsetninger generelt, interne modeller, ansvarlig kapital og SCR/MCR, pilar 2 og 3 samt gruppespørsmål

Solvens II-direktivet

- Kartlegging av Solvens II-direktivet
 - En generell oversikt over de nye bestemmelsene
 - En detaljert kategorisering av hver direktivartikkel:
 - Gammel (allerede gjennomført)
 - Ny (må gjennomføres)
 - En blanding av gammel og ny (må delvis gjennomføres)
 - Gammel, men justert (gjennomføring må vurderes nærmere)
 - Ikke relevant (for norske selskaper)

Solvens II-direktivet (forts.)

- Omtrent halvparten av bestemmelsene i SIID videreføres fra gjeldende direktiver.
- Men – det er de vanskelige bestemmelsene som har blitt endret:
 - Alle sentrale bestemmelser vedrørende soliditetskrav (tekniske avsetninger, SCR, MCR, kapitalelementer).
 - Alle bestemmelser vedrørende tilsynet med forsikringsgrupper (men ikke "group support").
 - Sentrale bestemmelser innenfor pilar 2 og pilar 3 (styring og kontroll, aktuarfunksjon, SRP, ORSA, Capital Add-on, rapportering).

(En oversikt er gitt i de neste plansjer.)

SIID – Soliditetskrav

Artikler i SIID	Bestemmelsenes innhold
74	Verdivurdering av eiendeler og forpliktelser
75–84 86–90, 93–96 og 98 100–108a 110–124 126, 127 og 129	Regler for tekniske avsetninger Regler for beregning og klassifisering av ansvarlig kapital Beregning av solvenskapitalkravet med standardformelen Beregning av solvenskapitalkravet med interne modeller Beregning av minstekapitalkravet
130–132	”Prudent person”-prinsippet for investeringer

SIID – Forsikringsgrupper

Artikler i SIID	Bestemmelsenes innhold
210–215	Definisjoner, anvendelsestilfeller, virkeområde og nivåer
216 og 217 218–222 223–227 228–231 233–236, 238, 242, 246 og 247 248 og 249 250	Tilsyn med konsernsolvens og beregningshyppighet Valg av beregningsmetode og allmenne prinsipper Anvendelse av beregningsmetodene Alternative metoder, intern modell og kapitalkravstillegg Tilsyn med konsernsolvens Tilsyn med risikokonsentrasjon, konserninterne transaksjoner Tilsyn med ledelsessystemer (risikostyring og internkontroll)
251–262 263–266	Tiltak for å lette konserntilsynet Bestemmelser vedr. morselskap etablert i ”tredjestater” og samarbeid med tilsynsmyndighetene i disse statene
267 og 268	Bestemmelser vedr. forsikringsholdingselskap for ”blandet virksomhet”

CEIOPS' konsultasjoner – Tekniske avsetninger

Tema/problemstilling	Dok. nr.
Metoder og statistiske teknikker for beregning av beste estimat	26
Beste estimat	39
Risikomarginen	42
Beregning av tekniske avsetninger under ett	41
Risikofri rente	40
Segmentering (inndeling i bransjer og homogene risikogrupper)	27
Justering pga. motparters mislighold (betalingsvansker/konkurs)	44
Standarder for datakvalitet	43
Forenklinger	45
Behandling av fremtidige premier	30
Forutsetninger vedrørende fremtidige ledelseshandlinger/-tiltak	32

CEIOPS' konsultasjoner – Kapitalkrav (SCR)

Tema/problemstilling	Dok. nr.
Markedsrisiko	47
Tegningsrisiko – skadeforsikring	48
Tegningsrisiko – livsforsikring	49
Tegningsrisiko – helseforsikring	50
Motpartsrisiko	28 og 51
Operasjonell risiko	53
Medregning av effektene av finansielle teknikker for risikoreduksjon	31
Risikoreduksjon som følge av reassuranse	52
Tapsabsorberende evne til de tekniske avsetninger	54
”Special Purpose Vehicles”	36

CEIOPS vurdering av høringsuttalelsene

- ▶ Alle kommentarer til høringsdokumentene er utkvittert.
- ▶ I tillegg kommer et "Summary Feedback Statement":
 - Many valuable comments were made and have helped CEIOPS to improve its advice.
 - CEIOPS ... encourage stakeholders to further coordinate at European level in order to improve a common understanding and the efficiency of the consultation by avoiding submitting identical comments by members of associations or insurance groups.
 - One needs to bear in mind that the principle of proportionality should not lead to measures which would not give the proper incentive for improving the risk management of (re)insurance undertakings.

CEIOPS vurdering av høringsuttalelsene

- CEIOPS is bound not to accept particular calculations or treatments in the SCR standard formula, which would unduly make the standard approach more complex.
- ...stakeholders expressed the concern that due to the large number of papers, not enough time was left for CEIOPS to consider the overall impact of its advice. CEIOPS considers this as an important comment ...

Det må likevel innrømmes at endringene av CP-ene er relativt beskjedne sammenliknet med antall kommentarer.

På mange områder henger dette igjen sammen med at posisjonene til næringen og tilsynsmyndighetene er velkjente fra før.

Tredje runde med konsultasjoner – Kalibrering mv.

Tema/problemstilling	Dok. nr.
----- Partielle interne modeller	65
----- Utforming av delmodul for aksjepriserisiko	69
Kalibrering av markedsrisiko	70
Kalibrering av tegningsrisiko i skadeforsikring	71
Kalibrering av tegningsrisiko i helseforsikring	72
Kalibrering av MCR	73
Standardformelen for SCR – korrelasjonsforutsetninger	74
Standardformelen for SCR – selskapsspesifikke parametere	75
Tekniske avsetninger – Forenklinger	76
SCR – Forenklinger	77

Forberedelser til Solvens II

- Et brev om forberedelser til Solvens II sendt til forsikringssselskapene 1. oktober 2009:
 - Informasjonsnotat om Solvens II vedlagt
 - Ber om tilbakemelding på status og planlagte prosesser
 - Vurdering av kapitalbehov, organisering, IT-systemer etc.
 - Spørreskjema om interne modeller
- Noen resultater:
 - Varierende grad av forberedelser
 - Forberedende arbeid med utgangspunkt i risikobasert tilsyn (modulene for styring og kontroll) og vurdering av kapitalbehov i henhold til QIS4 eller Kredittilsynets stresstest
 - NB! Kapitalkravene under Solvens II vil bli vesentlig skjerpet sammenlignet med QIS4 og tilsynets stresstest dersom CEIOPS' konsultasjonsdokumenter legges til grunn
 - Hele 25 selskaper vurderer å benytte intern modell

Forberedelser til Solvens II (forts.)

- Påbegynne arbeidet med juridisk gjennomføring
 - Basert på kartleggingsarbeidet
 - Forslag til lovendringer
 - Forslag til forskrifter
- Fortsette vurderingen av potensielle endringer i virksomhetsreguleringen
 - Fusjonere eller endre virkemåten til nåværende bufferfond (for mange fond)?
 - Vurdere flytteregler (flytterisiko)?
- Vurdere hvilke selskaper som omfattes av Solvens II
 - Alle forsikringselskaper eller tillate unntak på bakgrunn av størrelse (artikkel 4)?
 - Hvilke solvensregler skal gjelde for pensjonskasser?

Forberedelser til Solvens II (forts.)

- Etablere referansegruppe med representanter fra næringen
 - Jf. tilsvarende gruppe under Basel II
- QIS5
 - Halvparten av selskapene har ikke deltatt i noen beregningsstudier
 - Men alle leverer stresstester, som er "Solvens II light"
 - Vi vurderer å gjøre deltakelse i QIS5 obligatorisk for alle selskaper
- Interne modeller
 - Dialog med selskaper som vurderer interne modeller
 - Eventuell formell forhåndsdialog ("pre-application process") kan starte i 2010

Forberedelser til Solvens II (forts.)

Nærmere om Kredittilsynets stresstester

- Stresstest I er basert på markedsverdier og forutsetning om avvikling
 - Bufferkapital inkluderer også elementer som dekker gjeldende lovkrav
 - Inspirert av forslaget til Solvens II (QIS-ene)
 - Kalibrert etter Solvens II (QIS4): målsetting 99,5 prosent Value at Risk (1 av 200 år)
- Stresstest II er basert på bokførte verdier og forutsetning om videre drift
 - Biprodukt av Stresstest I
 - Innført for å overvåke situasjonen i forhold til gjeldende lovkrav
 - Bufferkapital er kapital utover lovpålagte soliditetskrav
 - Scenarier som kan inntre oftere (kalibrering til 1 av 20 år vs. 1 av 200 år)
- Kvartalsvis innrapportering

Forberedelser til Solvens II (forts.)

Nærmere om interne modeller

- 25 selskaper har indikert at de vil eller vurderer å søke om godkjenning av interne modeller
- Hovedsakelig partielle modeller, med overvekt av de viktigste risikoene
 - Markedsrisiko for livselskaper
 - Forsikringsrisiko for skadeselskaper
- Sterkt ønskelig med en forhåndsdialog for å avklare hvorvidt selskapene er forberedt på å sende en søknad om modellgodkjenning
 - Spesielt med tanke på 6-månedersfristen for søknadsbehandling
 - CEIOPS vil publisere retningslinjer for forhåndsdialog i februar 2010
- Mer om krav til interne modeller i Consultation paper 37, 56 og 65 (CP 37 og 56 er slutført i form av råd til EU Kommisjonen.)

Utfordringer for norske selskap

Noen eksempler:

- Beregningen av tekniske avsetninger.
- Konstruksjon av rentekurven.
- Beregningen av risikomarginen – Cost-of-Capital.
- Aspekter ved beregningen av SCR (og MCR).
- Konsekvenser av kalibreringen av SCR.
- Noen forhold vedrørende beregningen av kapital.
- ...
- ...

Utfordringer for norske selskaper (forts.)

- Beregningen av verdien av tekniske avsetninger er krevende, spesielt for livselskapene
 - Krevende å fastsette verdien av avsetningene (verdien av innebygde opsjoner som rentegaranti er avhengig i hvilken grad kunden dekker tapene og får gevinstene i ulike scenarioer)
 - IT-systemene i dag synes å være lite egnede til å foreta de nødvendige beregninger (jf. tilbakemelding på forslag om redusert beregningsrente)
 - I QIS-ene er "embedded value"-beregninger benyttet, men det er vanskelig å klarlegge forutsetningene og beregningene ("black box")

Risikofri rente – stat vs. swap (CP 40)

- If government bonds are available that meet the criteria (cf. CP 40) then government bonds should be used to determine the relevant risk-free rate.

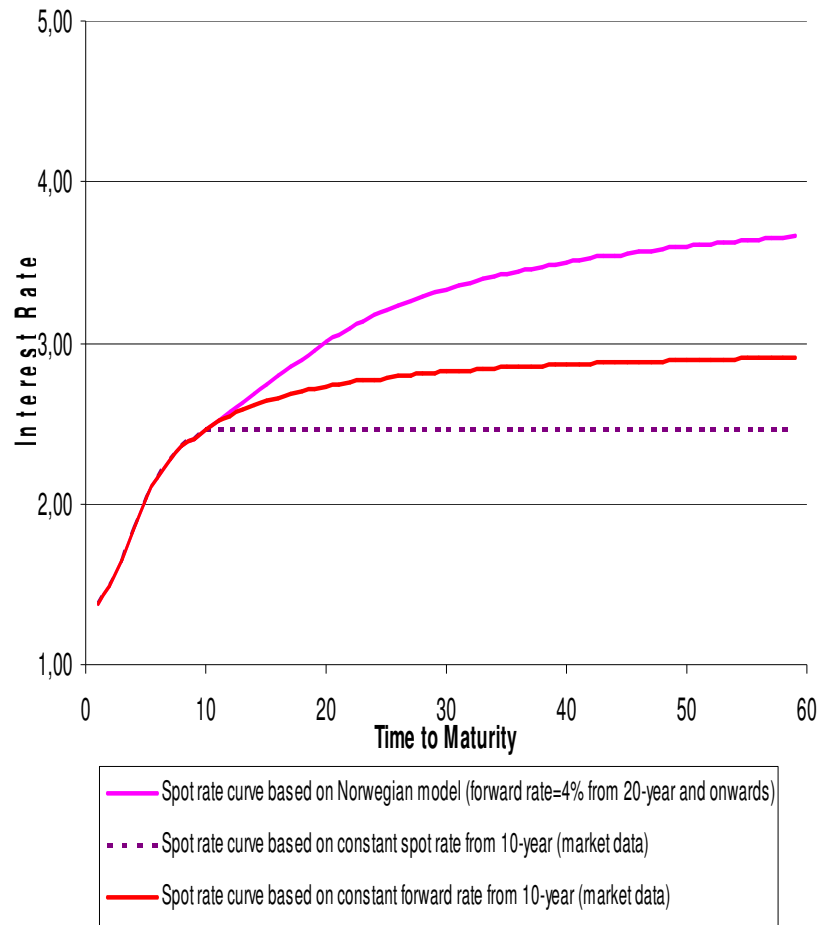
(The government yield curve based on AAA rated government bonds and published daily by the European Central Bank should be used as the relevant risk-free interest rate term structure for the euro.)

- If government bonds are available, but they do not meet the risk-free rate criteria, then they should be adjusted for their deficiencies relating to these criteria.
- If government bonds are not available or if government bond rates cannot be adjusted to meet the risk-free rate criteria for practical or theoretical reasons, other financial instruments should be used to derive the risk-free interest rates. These instruments should be as similar to government bonds as possible [...]

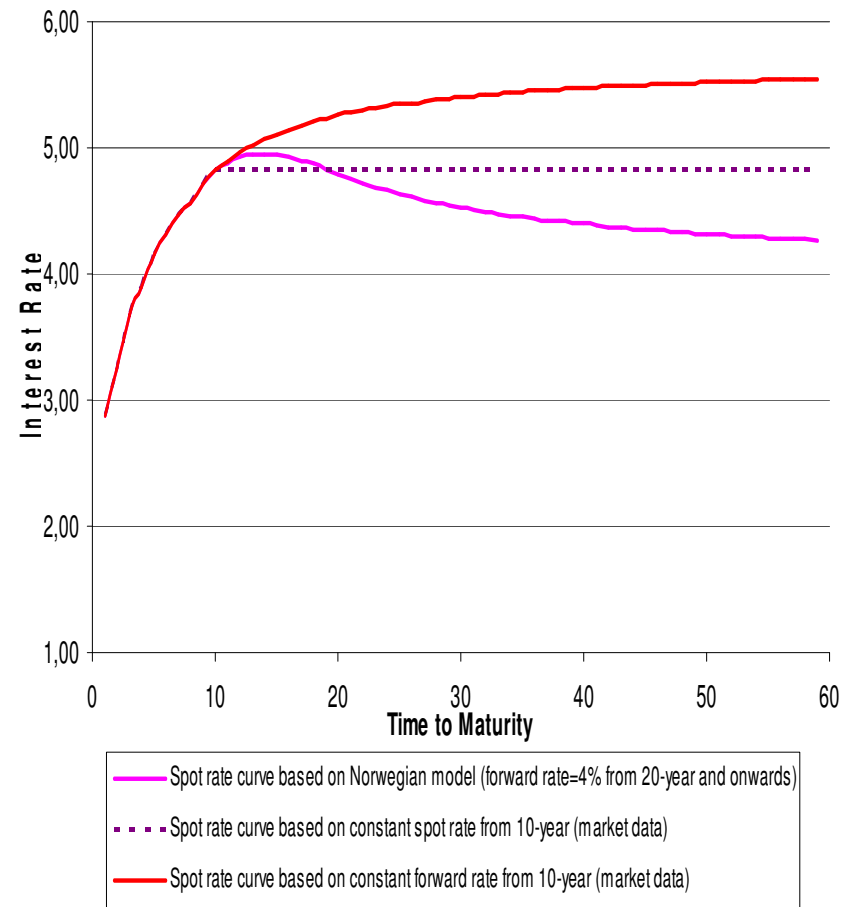
For Norge vil dette bestemmes av CEIOPS (EIOPA) på nivå 3.
Det må legges frem en analyse som begrunnelse.

Risikofri rente – CP 40 presenterer ulike ekstrapoleringmetoder

Based on SE data as of 31.12.2008

Based on SE data as of 02.01.2004

Risikofri rente – Råd fra CEIOPS om ekstrapolering

- CEIOPS recognises the importance of the choice of the extrapolation technique and thus does not prescribe the method for extrapolating the interest rate curve at this stage. Instead, **during the Level 3 process**, CEIOPS will develop a set of principles for the choice of an appropriate extrapolation method and will, based on these principles, choose for each currency the method deemed to be most appropriate.
- Den makrobaserte metoden fikk gode tilbakemeldinger i høringsrunden.

Makrobasert metode – forslag til ”forbedringer”

- **CFO Forum:** The method should include some sensitivity to **fundamental drop in the interest rate level**, so it should be avoided that the long-term equilibrium is only based on historical data and not on forward looking market data. To avoid the risk of misstatement, one can use **market observable rates** rather than a historical approach to set the long-term rate. E.g. long-term real rates can be observed from the difference in forward rates between 30yr nominal rates and 30yr inflation swaps in developed markets. Also independent inflation forecasts from industry surveys are available from Consensus Economics and are widely used in the financial industry.
- **Groupe Consultatif:** Using appropriate **mathematical techniques** a smooth path from the longest observable interest rates to the long-term equilibrium level should be deduced from observed yield curve behaviour and interest rate volatility (e.g. an approach of Barrie&Hibbert for ultra long-term cash flows)
- **Deloitte:** The macro-economic approach can only work if CEIOPS specifies a **hard-coded long term interest rate** (for example, 4%) CEIOPS would therefore need to specify clearly the principles for reviewing the long rate so that insurers can mitigate the risks to their balance sheets.

Beregning av risikomarginen (CP 42)

Hovedinnvendinger mot forslaget i CP 42:

- Det tas ikke høyde for diversifisering mellom bransjer.
- Inkluderingen av "uunngåelig" markedsrisiko.
- Det tas ikke høyde for tapsabsorberende effekt av utsatt skattefordel.
- Cost-of-Capital raten settes til 6 prosent (eller høyere).

Videre ble behovet for **forenklede metoder** understreket.

Problemstillingen knyttet til "uunngåelig" markedsrisiko og forenklinger blir fulgt opp.

Vurderingene rundt valg av Cost-of-Capital rate utvides.

Kalibrering – konsultasjon november 2009

Viktige problemstillinger:

- Forenklete metoder for beregning av beste estimat.
- Forenklete metoder for beregning av risikomarginen. (CP 76 skisserer et "hierarki" av forenklingsmetoder.)
- "Samspillet" mellom risikomodulene for livsforsikring/ skadeforsikring og helseforsikring.
- Kalibreringen av markedsrisikomodulen.
 - Aksjeprisrisiko og korrelasjonsforutsetninger
 - Spreadrisiko og ikke-ratede papirer
- Definisjon av kapitalelementer
 - Forventet fremtidig overskudd i tier 3 (maks. 15 % av kapital)

Konsekvenser for Kredittilsynets stresstester

- Kredittilsynets stresstest I skal fortsatt være "SII Light"
- Det må gjøres endringer for
 - Beregningen av risikomarginen
 - Beregningen av forsikringsrisiko og motpartsrisiko
 - Markedsrisiko (scenarier og korrelasjonsforutsetninger)
 - Definisjonen av kapital (fremtidig overskudd)
- Avventer utfallet av diskusjonen om kalibrering
- Et mulig opplegg for stresstester i 2010:
Tre runder med beregninger pr. 31. desember 2009?
 - Gjeldende modell
 - Oppdatert modell, jf. endringene som er antydnet
 - QIS5

Andre utfordringer for norske selskaper

- Spesielt for livselskapene er det behov for å styrke soliditeten før Solvens II trer i kraft, jf. QISene
- Behov for endringer i virksomhetsreglene for livsforsikringselskapene?
 - Endre regelverket for avsetninger?
 - Endre regelverket for flytting?
 - Osv.
- Pilar 2-kravene kan bli krevende for de minste skadeselskapene
- Godkjenning av interne modeller vil sette sterke krav både til modellene og organiseringen i selskapet

Livsforsikring: Spesielle utfordringer?

Virksomhetsloven innenfor Solvens II

- Stresstest I – forsøk på å reflektere dagens virksomhetsregler i et Solvens II-regime
- Høyrentescenario (ny overskuddsmodell):
 - Verdiendring på eiendelene (obligasjoner) ved renteendring
 - Statisk passivaside: endret neddiskontert verdi av garanterte ytelser oppveies av endret forventet fremtidig bonus (forutsatt at renten etter negativt sjokk ligger over den garanterte renten)
 - Renteøkning gir tap (forsterkes av redusert rentegarantipremie)
- Lavrentescenario (ny overskuddsmodell):
 - Verdiendring på eiendelene (obligasjoner) ved renteendring
 - Dynamisk passivaside: endret neddiskontert verdi av garanterte ytelser, mens forventet fremtidig bonus er null (forutsatt at renten etter positivt sjokk ligger under den garanterte renten)
 - Rentenedgang gir tap (noe oppveies av økt rentegarantipremie)

Livsforsikring: Spesielle utfordringer?

Virksomhetsloven innenfor Solvens II (forts.)

- Durasjonsmatching vanskelig
 - Lav durasjon på eiendeler i høyrentescenarioer
 - Høy durasjon på eiendeler i lavrentescenarioer
 - Behov for rask reallokering i turbulente tider (men vanskelig å gjennomføre)
- Solvens II reflekterer gjeldende regelverk og risiko
 - Overgang til markedsverdier, jf. IFRS 4 fase 2, vil (uavhengig av Solvens II) synliggjøre risikoen og gi opphav til tilsvarende resultatsvingninger som fanges opp av Solvens II-regelverket
 - Behov for å vurdere bufferfond som er bedre tilpasset et markedsverdiregime og gir større handlerom for langsiktig kapitalforvaltning?

Livsforsikring: Spesielle utfordringer?

Virksomhetsloven innenfor Solvens II (forts.)

- **Infrastrukturinvesteringer**
 - Investeringer i langsiktige obligasjoner utstedt for å finansiere infrastrukturinvesteringer medregnes i beregningen av renterisiko, og kan bidra til høy durasjon på eiendeler
 - Andre typer investeringer i infrastruktur vil medregnes under aksjerisiko (eller eiendomsrisiko), og vil ikke være hensiktsmessig for durasjonsmatching (under standardmodellen)
- **Opptrappingsplaner for avsetninger**
 - Overgang til markedsverdier innebærer at det ikke er adgang til å ha lavere avsetninger enn det som representerer et beste estimat
 - Opptrappingsplaner (for langt liv e.l.) kan ikke benyttes under Solvens II
 - Dersom et lignende regime skal videreføres under Solvens II kreves det endringer i virksomhetsreglene